

MANUALI

PËR VLERËSIMIN E NDIKIMIT GJINOR for Budgets

Autori: Zorana Antonijevic

"Ky publikimi është krijuar në kuadër të projektit "Rrjeti i Monitorimit të Buxhetimit Gjinator në Ballkanin Perëndimor dhe Republikën e Moldavisë" me financim të Agjencia Austriake për Zhvillim (ADA) dhe Agjencia Suedeze për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ndërkombëtar (SIDA). Qëndrimet e shprehura në këtë studim janë të autorëve dhe nuk reflektojnë domosdoshmërisht qëndrimet e ADA apo SIDA."

Content

Mësimi 1

Çfarë është vlerësimi i ndikimit gjinor?

Mësimi 2

Elementet dhe hapat kryesore të vlerësimit të ndikimit gjinor

Mësimi 3

Vlerësimi i Ndikimit Gjinor dhe Buxheti

Mësimi 4

Kush, kur dhe si mund të përdorë VNGJ-ja?

Hyrje

Manuali për Vlerësimin e Ndikimit Gjnor në Buxhet u përgatit në kuadër të projektit “Forcimi i Transparencës dhe Llogaridhënies për Barazinë Gjnore në Ballkanin Perëndimor dhe Moldavi (Rrjeti i Mbikëqyrjes së Buxhetimit Gjnor, Faza II)”. Projekti përfshin Rrjetin e Mbikëqyrjes së Buxhetimit Gjnor (RRMBGJ) në Ballkanin Perëndimor dhe projektin e mëparshëm të suksesshëm të ADA dhe SIDA të Moldavisë. Objektivi kryesor i fazës II është përmirësimi i angazhimeve publike për buxhetimin e përgjigjshëm gjnor dhe rritja e financimeve për barazinë gjnore në rajonin e Ballkanit Perëndimor dhe Moldavinë. RRMBGJ është themeluar si kontribut për barazinë gjnore ndaj tek i cili qeveritë përgjegjëse duhet të japin llogari për financimet dhe zbatimin e politikave të barazisë gjnore, duke përfshirë integrimin gjnor. Pra, ai është vlerësim i ndikimit të politikave dhe masave të marra për barazinë gjnore, veçanërisht atyre të financuara. Në këtë fazë të re të projektit, fokusi është tek financimi i ndryshimeve klimatike dhe i qëndrueshmërisë.

Organizatave të shoqërisë civile së bashku me ekspertë, studiues dhe aktivistë të pavarur luajnë rol kritik në monitorimin e politikave nga perspektiva gjnore. Qëllimet kryesore të Rrjetit të Mbikëqyrjes së Buxhetimit Gjnor (RRMBGJ) dhe të këtij manuali janë zhvillimi dhe shpërndarja e mëtejshme e njohurive, e kapaciteteve të integritit gjnor dhe e mjeteve të buxhetimit të përgjigjshëm ndaj gjnisë. Manuali synon rritjen e nivelit të kuptimit nga politikëbërja dhe monitorimi i politikave i një prej mjeteve kryesore të integritit gjnor dhe i rëndësisë e tij për financimin e barazisë gjnore. Qëllimi tjetër është mbështetja e OSHC-ve në zbatimin e mjeteve të vlerësimit të ndikimit gjnor në buxhet për të llogaritur reagimin e tyre ndaj barazisë gjnore në nivel kombëtar dhe lokal. Asnjë shtet në botë nuk e ka arritur barazinë gjnore. Deri më tani janë arritur rezultate të ndryshme, në varësi të regjimeve dominuese gjnore në shoqëri, të nivelit të zhvillimit ekonomik dhe historik, të ideologjive politike dominuese dhe angazhimit të përgjithshëm të një shteti në avancimin e barazisë gjnore. Për të luftuar pabarazinë, komuniteti global ka rënë dakord se integrimi i perspektivës gjnore - një strategji për ndryshim - është rruga e duhur përpara. Integrimi gjnor zbatohet përmes mjeteve të ndryshme të integritit gjnor, duke përfshirë vlerësimet e ndikimit gjnor dhe buxhetimin e përgjigjshëm gjnor (BPGJ) si mjete vendimtar për të garantuar që angazhimet për barazi gjnore të përkthehen në veprime reale që do të sjellin rezultate pozitive.

Ky manual është baza për sesionet e mësimi elektronik (e-learning) mbi vlerësimet e ndikimit gjnor në buxhet. Manuali dhe materialet e mësimi online janë strukturuar në mënyrë të tillë që t'i prezantojnë lexuesit dhe pjesëmarrësit e kursit me integrimin gjnor si strategji dhe vlerësimin e ndikimit gjnor si mjet për integrimin gjnor që shërben për vlerësimin e buxheteve. Janë prezantuar shumë shembuj praktikë, me materiale ndihmuese, detyra dhe diskutime. Në fund të kursit online, pjesëmarrësit dhe lexuesit do të jenë në gjendje të kuptojnë rëndësinë e vlerësimeve të ndikimit gjnor në buxhet, atë se çka mund të bëjnë organizatat e shoqërisë civile, mënyrat e zhvillimit të vlerësimit të ndikimit gjnor në buxhetin kombëtar ose në atë sektorial dhe mënyrat e organizimit të fushatave avokuese të shoqërisë civile në bazë të vlerësimeve të ndikimit gjnor me qëllim zhdukjen e pabarazive dhe promovimin e mundësive të barabarta dhe barazisë së rezultateve të politikave në fusha të caktuara. Ky manual dhe moduli përfshijnë përkufizime dhe dallime specifike mes vlerësimeve të ndikimit gjnor (VDGJ) dhe mjeteve të tjera të integritit gjnor, si dhe specifikat e zbatimit të VDGJ-së në buxhete. Megjithatë, është edhe moduli i katërt dhe pjesëmarrësit tashmë e njohin buxhetimin e përgjigjshëm gjnor, integrimin gjnor dhe mjetet bazë, si statistikat gjnore, analiza gjnore ose vlerësimi i politikave të barazisë gjnore.

Ju urojmë një rrugëtim interesant mësimor!

01

Çfarë është
vlerësimi i ndikimit
gjinor?

1.1 Integrimi gjinor dhe mjetet e tij

Pavarësisht zbatimit të tij në tre dekadat e fundit, integrimi gjinor është ende një **strategji relativisht e re feministe për ndryshim**, e formalizuar ndërkombëtarisht përmes **Deklaratës së Pekinit dhe Platformës për Veprim në 1995**. Qëllimi kryesor i tij është ulja dhe zhdukja e pabarazisë gjinore, kryesisht përmes aktiviteteve të organeve qeveritare. Prandaj, integrimi gjinor është i lidhur fort me institucionalizimin e teorisë dhe praktikës feministe.

Kuadri teorik në fushën e integritetit gjinor shpesh eksplorojnë tre elemente themelore që përforcojnë dhe mbështesin pabarazitë gjinore pavarësisht politikave dhe kuadrove ligjore në fuqi. Ai studion mënyrat e riprodhimit të pabarazive gjinore nga strukturat institucionale dhe shoqërore, proceset dhe kriteret. Strukturat përfshijnë marrëdhëniet e fuqisë gjinore të mbështetura nga **ndarja e punës në baza gjinore dhe organizimi i intimitetit**. Proceset përfshijnë mekanizmat që prodhojnë dhe riprodhojnë marrëdhënie jo të barabarta, si **ndarja jo e barabartë e burimeve dhe normat rreth gjinisë ose të lidhura me të**. Kriteret ofrojnë bazën normative për të vlerësuar nëse një situatë duhet të vlerësohet pozitivisht apo negativisht. Janë identifikuar tre kriteret: barazia, autonomia dhe diversiteti. Barazi do të thotë barazi para ligjit ose trajtim i barabartë në rrethana të ngjashme. Autonomia është mundësia e grave për të vendosur vete se çfarë është e mirë për jetën e tyre. Diversiteti tregon zotimin ndaj një shoqëri ku dallimet nuk janë hierarkike.¹

Integrimi gjinor është përqaftuar ndërkombëtarisht si strategji drejt arritjes së barazisë gjinore. Ai përfshin integrimin e perspektivës gjinore në përgatitjen, hartimin, zbatimin, monitorimin dhe vlerësimin e politikave, masave rregullatore dhe programeve të shpenzimeve, me qëllim promovimin e barazisë mes burrave dhe grave dhe luftën kundër diskriminimit. (EIGE 2023a).

Duke e zhvendosur fokusin nga nevojat dhe çështjet e grave vetëm te interesat strategjike të grave dhe burrave, integrimi gjinor garanton përfshirjen e barazisë gjinore në të gjitha politikat e të gjithë aspekteve të jetës sociale dhe ekonomike. Integrimi gjinor e ka shndërruar barazinë gjinore një çështje kryesore, pjesë e kuadrove normative ndërkombëtare dhe evropiane. Ndër të tjera, integrimi gjinor u përfshi edhe në procesin e hartimit të ligjeve të Bashkimit Evropian përmes **Traktatit të Amsterdimit të vitit 1997**, i cili i detyron të gjitha shtetet anëtare të BE-së ta integrojnë dimensionin gjinor në të gjitha fushat e interesit të Bashkimit Evropian.

Përveç sa më lart, duhet të merret në konsideratë edhe **qasja ndërsektorale**. Kjo qasje njet mënyrën e ndërlidhjes së gjinisë me karakteristikat personale të tjera si mosha, aftësia, etnia, klasa sociale, shtresa, feja, statusi martesor dhe vendndodhja gjeografike. Prandaj, gjatë gjithë projektit, programit ose politikës, është thelbësore të njihet mënyra e riprodhimit të pabarazisë dhe përjashtimit nga ndërlidhja e këtyre faktorëve individualë ose komunitarë. Pasojat e këtyre variablave mund të jenë domethënëse për individët dhe grupet dhe mund të krijojnë situata diskriminimit (të shumëfishtë), vulnerabiliteti dhe marginalizimi.

Integrimi gjinor mund të kuptohet në mënyra të ndryshme. Disa e shohin si **strategji strategjike dhe politike për ndryshim**, ndërsa të tjerë e shohin integrimin gjinor si **proces teknik** dhe si zbatim i një seti mjetesh për avancimin e barazisë gjinore. Suksesi dhe ndikimi i integritetit gjinor varen nga konteksti institucional, i cili krijon sfida të ndryshme në zbatimin e tij, sidomos në kontekstin e zhvillimit dhe shteteve që janë në tranzicion, me praktika dhe procedura

¹ Verloo, M. 2000. 'Vlerësojmë rëndësinë e grave në Holandë', në Beveridge, F., Nott, S. dhe Stephen, K. (eds) Vlerësojmë rëndësinë e grave: Përfshirja e perspektivës gjinore ligj dhe politikëbërje. Dartmouth: Ashgate.

Mësoni më shumë:

Terminologjia për Barazinë Gjinore.

Zhvillimi i ekspertizës dhe aftësive për avancimin e barazisë gjinore dhe zbatimin e integritit gjinor përfshin njohjen e terminologjisë për barazinë gjinore. Nuk është e rëndësishme vetëm mësimi i përkufizimeve, por edhe kuptimi i koncepteve teorike të këtyre termave. Instituti Evropian për Barazi Gjinore ka zhvilluar një fjalor online gjithpërfshirës, të disponueshëm në të gjitha gjuhët e Evropës Juglindore:

<https://eige.europa.eu/thesaurus>

institucionale të kufizuara dhe kapacitete njerëzore e financiare të kufizuara. Rezistenca ndaj barazisë gjinore, e bazuar në kulturat thellësisht patriarkale dhe në kulturën e urrejtjes ndaj grave brenda institucioneve, kufizon gjithashtu efektet e integritit gjinor.

Organizata të ndryshme aplikojnë qasje të ndryshme ndaj integritit gjinor. Komisioni Evropian promovon një **qasje të dyfishtë**, që kombinon integritin gjinor (integritin e gjinisë në politika) me masa të synuara, përfshirë masa specifike për fuqizimin e grave. Për shembull, **fuqizimi i grave**, përqendrohet tek identifikimi dhe konfirmimi i nevojave dhe interesave politike specifike të grave përmes mundësive të barabarta dhe një qasjeje me veprime pozitive. Ai supozon veprime dhe politika që synojnë, nga njëra anë, të fuqizojnë gratë për pjesëmarrje të barabartë në të gjitha aspektet e jetës publike dhe private dhe, nga ana tjetër, njohjen e tyre si aktore aktive në proceset dhe zhvillimet demokratike. Qasja e fuqizimit të grave ndaj legjislacionit njihet si trajtim i barabartë, i fokusuar tek sigurimi i aksesit të barabartë dhe korigjimi i pabarazive ekzistuese legjislative në mënyrë që qytetarët individualë të jenë zyrtarisht të barabartë në të drejtat e tyre. Një qasje tjetër ndaj fuqizimit të grave përfshin veprime, masa, ose politika të veçanta që synojnë të krijojnë kushte për të arritur **rezultate të barabarta** për kompensimin e pozitave të pabarabarta fillestare të burrave dhe grave në shumicën e shoqërive. Këto masa zakonisht merren nga institucione të specializuara shtetërore të njohura si struktura/organe/agjenci për barazinë gjinore..

Agjencia Suedeze për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ndërkombëtar (SIDA) zbaton një qasje me tre drejtime, duke theksuar rëndësinë e dialogut me partnerët si mjet politik për garantimin e qëndrueshmërisë dhe angazhimit afatgjatë, krahas integritit tradicional të perspektivës gjinore dhe masave të synuara.

Integriti gjinor është strategji që synon ndryshimin e pabarazive ekzistuese. Për arritjen e rezultateve të synuara të politikave, është e rëndësishme të krijohen kushte paraprake për zbatimin e suksesshëm të mjeteve dhe metodave të integritit gjinor. Instituti Evropian për Barazinë Gjinore ka zhvilluar një grafik interesant, duke renditur, ndër të tjera, mjetet e disponueshme:

GENDER MAINSTREAMING STRATEGY

- Political Commitment
- Legal Framework

DIMENSIONS

- Equal Representation of women and men
- Gender Perspective in the content of policies

CONDITIONS

- Implementation plan
- Structures
- Resources
- Accountability mechanisms
- Knowledge generation
- Gender expertise
- Stakeholder involvement

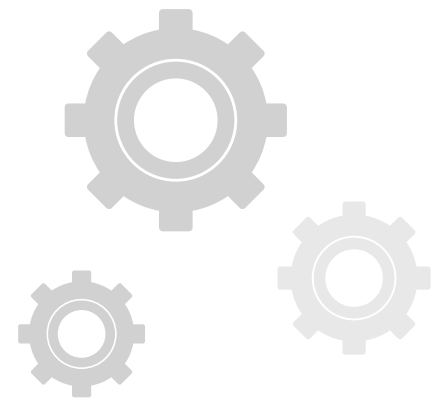
METHODS AND TOOLS

- Gender Analysis
- Gender Audit
- Gender Awareness-raising
- Gender Budgeting
- Gender Equality Training
- Gender Evaluation
- Gender Impact Assessment
- Gender Indicators
- Gender Monitoring
- Gender Planning
- Gender Procurement
- Gender Statistics
- Gender-sensitive Stakeholder Consultation
- Institutional Transformation
- Sex-disaggregated data

RESULTS

- Better policy making
- Better Functioning institutions
- More effective processes

Lexo më shumë për integrimin gjinor:
[EIGE 2023a](#)

Për të mos e lënë integrimin gjinor në nivel abstrakt, është e rëndësishme që të mbështetet zbatimi konkret i tij me burime financiare dhe njerëzore dhe me zhvillimin e kapaciteteve të duhura. Në qendër të suksesit të tij është krijimi i një plani afatgjatë mësimi për shërbimin publik me qëllim trajnimin e nivelit drejtues dhe zyrtarëve të nivelit të mesëm në agjencitë dhe ministritë qeveritare. Krahas aftësive të duhura, shërbimi publik duhet të ndërjegjësohet për mjetet e disponueshme ekzistuese të integritit gjinor në faza të ndryshme të ciklit të politikave.

Instituti Evropian për barazinë gjinore grupon mjetet e ndryshme në fazat kryesore të një cikli politikash:

Define Tools
Gender Statistics
Gender Analysis
Gender Impact Assessment
Gender Stakeholders Consultation

Check Tools
Gender Monitoring
Gender Evaluation

Plan Tools
Gender Budgeting
Gender Procurement
Gender Indicators

Act Tools
Gender Equality Training
Gender-sensitive Institutional Transformation
Gender awareness-raising

Lexo më shumë për mjetet e integritit gjinor: [EIGE 2023a](#)

1.2. Çfarë është vlerësimi i ndikimit gjinor?

Komisioni Evropian e **përkufizon vlerësimin e ndikimit gjinor** në **udhëzuesin** e tij të viti 1998 në këtë mënyrë: “Vlerësimi i ndikimit gjinor është procesi i krahasimit dhe i vlerësimit në bazë të kriterëve të rëndësishme gjinore, situatës aktuale dhe tendencave me zhvillimin e pritshëm që do të sjellë futja e politikës së propozuar.”

Instituti Evropian për Barazi Gjinore e përkufizon vlerësimin e ndikimit gjinor si **vlerësim** paraprak (ex-ante), analizë ose vlerësim i një ligji, politike apo programi që identifikon, me qëllimin për të parandaluar, gjasat për pasoja negative që mund të ketë një vendim i caktuar për barazinë midis grave dhe burrave (EIGE 2023c). Pyetja kryesore e vlerësimit të ndikimit gjinor është: A i zvogëlon, ruan apo rrit ligji, politika apo programi pabarazitë gjinore mes grave dhe burrave?

Ndërsa analiza gjinore është mjet i rëndësishëm i përdorshëm për çdo aktivitet, projekt apo politikë, në nivel mikro apo makro, për një organizatë joqeveritare (OJQ), institucion apo kompani private, vlerësimi i ndikimit gjinor është mjet specifik që është veçanërisht i dobishëm për sektorin publik dhe aktivitetet e politikave të tij. Vlerësimi i ndikimit gjinor është pjesë e një qasjeje më të gjerë vlerësimi politikash ose vlerësimi rregullator ndikimi në procesin e hartimit të politikave, i cili fillimisht u shfaq rreth çështjes së ndikimit ambiental dhe, me kalimin e kohës, ka zhvilluar edhe marrjen në konsideratë të çdo lloji çështjeje, si korrupsioni, ekonomia, apo çështje shoqërore. Qëllimi është gjithmonë i njëjtë: politikëbërësit duan të sigurohen që politika e cila po zhvillohet nuk do të ketë ndikim të paparashikueshëm në shoqëri ose për një grup specifik, duke përfshirë gratë dhe burrat, ose për nëngrupet mes grave dhe burrave, por duan të sigurohen që ndikimi është i planifikuar dhe i parashikuar dhe ka për qëllim promovimin e barazisë, përfshirjes sociale dhe prosperitetit të përgjithshëm shoqëror. (Shih: Broshurën A_L1: Krahasimi i mjeteve kryesore të integritimit gjinor).

Mësoni më shumë:

Vlerësimet e Ndikimit Mjedisor dhe Gjinor.

Studimet e vlerësimit të ndikimit janë zhvilluar kryesisht në fushën e problemeve mjedisore. Për shembull, vlerësimi i ndikimit është një instrument i mirëpërcaktuar politikash në shumë vende të botës dhe në disa raste, ndikon në zhvillimin e vlerësimit të ndikimit gjinor. Për shembull, GIA holandeze e vitit 1992 është zhvilluar duke marrë vlerësimin e ndikimit mjedisor si udhëzues. Metodologjia quhet EER, e përkthyer si “Vlerësimi i ndikimit të emancipimit”. EER-të ndjekin pesë hapat e vlerësimit të ndikimit mjedisor:

1. Përshkrimi i marrëdhënieve aktuale gjinore;
2. Përshkrimi i zhvillimeve të mundshme pa politika të reja;
3. Përshkrimi dhe analiza e planit të ri të politikave;
4. Përshkrimi i efekteve të mundshme në marrëdhëniet gjinore;
5. Vlerësimi i ndikimeve pozitive dhe negative në marrëdhëniet gjinore.²

2 Verloo, M and Roggeband, C. 1996. ‘Gender impact assessment: The development of a new instrument in the Netherlands’, Impact Assessment 14 (1): 3-21.

Çdo vlerësim ndikimi synon të analizojë efektet e mundshme të planeve ose të programeve të politikave të reja përpara se ato të zbatohen. **Qëllimi përfundimtar** i vlerësimit të ndikimit gjinor është përmirësimi i hartimit dhe planifikimit të politikave në proces shqyrtimi për të parandaluar ndikimet negative në barazinë gjinore dhe për të forcuar barazinë gjinore përmes legjislacionit dhe politikave transformuese të projektuara më mirë. Objektivi kryesor është përshtatja e politikës për garantimin e heqjes ose zbutjes së çdo ndikimi diskriminues.

Sipas **Institutit Evropian për Barazinë Gjinore**, vlerësimi i ndikimit gjinor - VNGJ - mund të jetë **vlerë e shtuar në disa mënyra të ndryshme:**

- **VNGJ-të na udhëheqin drejt barazisë gjinore:** Njohja e mënyrës së funksionimit të pabarazisë dhe e mënyrës se si ajo ndikohet nga politika publike është thelbësore për eliminimin e pabarazisë gjinore.
- **VNGJ-të përmirësojnë proceset e vendimmarrjes:** Duke u angazhuar me grupet e synuara dhe duke garantuar përfshirjen e tyre në konsultime dhe politikëbërje; me vlerësimin e përgjithshëm të kurtheve të mundshme të politikave, ne përgjithësisht arrijmë të përmirësojmë vendimmarrjen. VNGJ-të na ndihmojnë gjithashtu të promovojmë transparencën dhe llogaridhënien në vendimmarrje.
- **VNGJ-të drejtojnë procesin e të mësuarit:** VNGJ-të u mundësojnë politikëbërësve të ndërtojnë kapacitetin e tyre për barazi gjinore duke bërë pyetje dhe duke grumbulluar të dhëna të ndara sipas gjinisë dhe informacione të tjera të rëndësishme. Në planin afatgjatë, kjo do të ndihmojë në krijimin e politikave me rezultate më të mira ndaj barazisë gjinore.

Mësoni më shumë:

Përkufizimi i Vlerësimit të Ndikimit Gjinor të Komisionit për Barazi Gjinore në Sektorin Publik, Australi.

Vlerësimet e ndikimit gjinor janë instrumente për të menduarin kritik rreth mënyrës së përmbushjes së nevojave të ndryshme të grave, burrave dhe personave të ndryshëm gjinor nga politikat, programet dhe shërbimet. Në shumë rrethana, gratë dhe individët e ndryshëm gjinorë mund të mos kenë të njëjtin akses në proceset e vendimmarrjes, burimet, mundësitë ekonomike apo ato sociale. Kjo do të thotë se politikat, programet dhe shërbimet mund të përjetohen ndryshe dhe të kenë rezultate të ndryshme për njerëz të gjinive të ndryshme. Qëllimi i vlerësimeve të ndikimit gjinor është krijimi i rezultateve më të mira dhe më të drejta, si dhe garantimi i aksesit të barabartë në mundësi dhe burime nga të gjithë njerëzit.³

³ Komisioni për Barazi Gjinore në Sektorin Publik, n.d. Grupi i mjeteve për vlerësimin e ndikimit gjinor. Australi. https://content.vic.gov.au/sites/default/files/2022-03/DPC%202011%20CGEPS_GIA-Toolkit_FA-Web_0%20%284%29%20%286%29.pdf

Krahas vlerësimit paraprak (ex-ante) të ndikimit gjinor, disa organizata dhe autorë i konsiderojnë vlerësimet gjinore dhe vlerësimet e ndikimit të një politike të miratuar e të zbatuar, si vlerësime pas ngjarjes (ex-post) të ndikimit gjinor. Në rastin e vlerësimeve pas ngjarjes (ex-post), fokusi nuk është tek parashikimet e ndikimit, por tek matja e ndikimit real që ka pasur politika, duke

synuar integrimin e konkluzioneve në zbatimin e politikave të ardhshme, në amendimet e politikës ekzistuese ose në hartimin e një politikë të re të së njëjtës fushë. Fokusi i këtij manuali dhe kursi është vlerësimi i ndikimit gjinor paraprak (ex-ante), duke iu referuar në mënyrë sporadike vlerësimeve pas ngjarjes (ex-post), sipas nevojës (*Shihni: Materiali B_L1: Krahasimi i VNGJ-ve ex-ante dhe ex-post*).

Qëllimi i vlerësimit të ndikimit gjinor është të tregojë se rregulloret dhe politikat publike nuk janë neutrale ndaj gjinisë dhe kanë ndikim të ndryshëm tek gratë dhe burrat, edhe kur kjo nuk pritet dhe as nuk dëshirohet. Në praktikë, trajtimi i barabartë i individëve që nisen nga një situatë pabarazie është ekuivalent me vazhdimin e kësaj pabarazie. Kjo është arsyeja se pse politikat e hartuara për popullatën e përgjithshme zakonisht nuk janë neutrale ndaj gjinisë, por janë më tepër të verbra ndaj saj. Gjithashtu, duhet theksuar ndryshimi mes kryerjes së një analize gjinore dhe vlerësimit të ndikimit gjinor të buxhetit ose një politike specifike sektoriale. Vlerësimi i ndikimit gjinor nënkupton analizimin e ndikimit të politikave mbi pabarazitë gjinore, boshllëqet, aksesin në burime etj., dhe jo vetëm në aspekte të tilla si përdorimi gjithëpërfshirës i gjuhës ose të dhënave të ndara sipas gjinisë. Për shembull, një program i caktuar mund të jetë projektuar në mënyrë të ndjeshme ndaj gjinisë pasi përdor të dhëna të ndara sipas gjinisë dhe ka identifikuar pabarazitë, por që ende mund të çojë në përkeqësimin e këtyre pabarazive. Për rrjedhojë, ky program ka përfshirë perspektivën gjinore, por që ndikimi i tij gjinor ka rezultuar të jetë negativ.⁴

Materiali A_L1: Krahasimi i mjeteve kryesore të integrimit gjinor

Mjetet	Përshkrim i shkurtër	Krahasimi me mjete të tjera
Analiza gjinore	Ekzaminimi kritik i mënyrës së ndikimit tek gratë, burrat, vajzat dhe djemtë i dallimeve në roleve të ndryshme, aktivitete, nevoja, mundësi dhe të drejta gjinore në një fushë të caktuar politike, situatë apo kontekst	Analiza gjinore është pikënisja për zbatimin e çdo mjeti integrimi gjinor, dhe elementet kyçe të saj përfshihen në çdo mjet tjetër.
Vlerësimi i ndikimit gjinor	Mjet për shqyrtimin e një propozimi të caktuar politik, me qëllim që të zbulohet dhe vlerësohet ndikimi ose efektet e ndryshme të tij mbi gratë dhe burrat, në mënyrë që këto pabarazi të korigjohen para se propozimi të miratohet. Ai mund të bëhet pas miratimit apo zbatimit të një politike duke parë ndikimin e saj real.	Ndërsa analiza gjinore po shqyrton gjendjen aktuale status quo, vlerësimet e ndikimit gjinor shkojnë një hap më tej duke pyetur se çfarë ndikimi do të ketë një aktivitet, projekt, ligj, apo politikë tjetër (ex-ante) ose ka (ex-post).

⁴ Vlerësimi i ndikimit gjinor i politikës ekonomike: buxheti bashkiak dhe sistemi tatimor https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/118879/1/Methodological%20guidelenes_3_%20Municipal%20budget%20and%20tax%20system.pdf

Auditimi gjinor

Vlerësimi i shtrirjes efektive të barazisë gjinore tek politikat, programet, strukturat dhe procedurat e një organizate (përfshirë proceset e vendimmarrjes), dhe në buxhetet përkatëse.

Auditimet gjinore janë zbatim i analizës gjinore, por në kontekstin e një organizate apo institucioni. Auditimi gjinor është pikënisja e transformimit institucional brenda një organizate.

Buxhetimi i përgjigjshëm gjinor

Zbatimi i integritetit gjinor në procesin buxhetor. Ai përfshin vlerësimin gjinor të buxhetimit përmes perspektivës gjinore në të gjitha nivelet e procesit buxhetor dhe ristrukturimin e të ardhurave dhe shpenzimeve për të promovuar barazinë gjinore.

Buxhetimi i përgjigjshëm gjinor përfshin zbatimin e analizës gjinore dhe të vlerësimeve të ndikimit gjinor, në varësi të fazës së ciklit buxhetor ku po zhvillohet vlerësimi. Nëse zbatohet në nivel institucioni të tillë si ministria, buxhetimi i përgjigjshëm gjinor mund të ketë nevojë edhe për auditime gjinore që të jetë plotësisht efektiv.

Trajnimi gjinor

Procesi i zhvillimit të ndërgjegjësimit dhe kapacitetit për çështjet gjinore, për të sjellë ndryshime personale ose organizative në lidhje me barazinë gjinore. Grupi i aktiviteteve që synojnë forcimin e aftësive dhe njohurive të njerëzve në një çështje të caktuar, në rastin konkret, të barazisë gjinore.

Trajnimet gjinore janë thelbësore për rritjen e ndërgjegjësimit dhe ndërtimin e kapaciteteve. Pa trajnimet gjinore, nuk do të ketë transformime institucionale. Nga ana tjetër, çdo program trajnimi i suksesshëm në fushën e gjinisë kërkon një analizë të thellë gjinore para se ai të fillojë.

Planifikimi gjinor

Qasje aktive ndaj planifikimit që e konsideron gjininë si variabël apo kriter kyç dhe që kërkon të integrojë një dimension të qartë gjinor në politika apo veprime.

Analiza gjinore dhe vlerësimet e ndikimit gjinor janë pjesë përbërëse të planifikimit gjinor.

Materiali është hartuar në bazë të përkufizimeve dhe materialeve që gjenden në [Paketa e mjeteve | Instituti Evropian për Barazi Gjinore \(europa.eu\)](https://europa.eu)

Materiali B_L1: Krahasimi mes vlerësimeve të ndikimit gjinor paraprak (ex-ante) dhe pas ngjarjes (ex-post)

Vlerësimi i ndikimit gjinor paraprak (Ex ante)

Përfitimi

Bën vlerësimin e plotë të ndikimeve të mundshme, duke i dhënë planifikuesve të politikës kohë të mjaftueshme për riprojektim apo riorientim të politikës.

Sfida

Parashikimi i ndikimeve të mundshme

Vlerësimi i ndikimit gjinor pas ngjarjes (Ex post)

Përfitimi

Tregon ndikimin real të politikës të zbatuar

Sfida

Përcaktimi i ndikimit të drejtpërdrejtë dhe të tërthortë të politikës

Lexime të mëtejshme: Komisioni Kombëtar për Promovimin e Barazisë, Maltë:
[Udhëzuesi hapi pas hapi i vlerësimit të ndikimit gjinor](#), faqja 29

Diskutim në forum L1:

Shpjegoni lidhjen mes vlerësimeve të ndikimit gjinor dhe mjeteve të tjera të integritit gjinor

Bazuar në **materialin L1: Krahasimi i mjeteve kryesore të integritit gjinor**, ju lutemi, diskutoni, sipas mendimit tuaj, mënyrat se si lidhet vlerësimi i ndikimit gjinor me mjetet e tjera të integritit gjinor dhe cilat janë pikat e përbashkëta dhe dallimet mes tyre. Cili është kontributi specifik që mund të japë vlerësimi i bërë i ndikimit gjinor, krahasuar me, le të themi, analizën gjinore të një fushe politike?

Përgjigjet e pritura nga pjesëmarrësit:

- Pjesëmarrësit duhet të theksojnë se analiza gjinore është baza për çdo formë integriti gjinor dhe se ajo duhet të bëhet para se të merren në konsideratë mjetet e tjera të tij; gjithashtu, ata mund të theksojnë se sa i përket buxhetimit të përgjigjshëm gjinor, analiza gjinore mund të ndihmojë në kuptimin e situatës së tanishme të pabarazive gjinore ekzistuese.
- Pjesëmarrësit duhet të theksojnë se analiza gjinore është pjesë e pandarë e vlerësimeve të ndikimit gjinor, por që vlerësimet e ndikimit gjinor shkojnë një hap më tej duke shqyrtuar ndikimin paraprak ose pas ngjarjes (ex-ante ose ex-post) të një aktiviteti, projekti, programi, ligji ose forme tjetër politike.

02

Elementet dhe
hapat kryesore
të vlerësimit të
ndikimit gjinor

Elementet kryesore të procesit të vlerësimit të ndikimit gjinor janë si më poshtë:

- **Vlerësimi i relevancës gjinore (Hapi 1 dhe 2);**
- **Vlerësimi i ndikimit gjinor (Hapi 3 dhe 4);**
- **Vlerësimi i cilësisë gjinore (Hapi 5).**

Të gjitha metodologjitë kryesore për vlerësimin e ndikimit gjinor përfshijnë pesë hapat vijues: Komisioni Evropian e krijoi këtë metodologji në vitet nëntëdhjetë dhe është zbatuar që atëherë nga të gjitha agjencitë kryesore të zhvillimit dhe ato qeveritare evropiane. Hapat janë relevante për çdo politikë, përfshirë buxhetet në nivel kombëtar ose vendor.

Hapi 1: PËRCAKTIMI I OBJEKTIVIT TË PËRGJITHSHËM TË POLITIKËS

Hapi i parë është përcaktimi i qëllimit të politikës, ligjit ose programit të planifikuar dhe demonstrimi i lidhjes së tij me barazinë gjinore. Pyetjet vijuese janë disa shembuj që mund të ndihmojnë gjatë analizës:

- Cilën çështje shoqërore po adreson kjo ndërhyrje/politike ligjore?
- Pse po konsiderohet ky ndërhyrje për këtë situatë të caktuar?
- A ka pasur ndërhyrja qëllim të kontribuojë në barazinë gjinore?
- Si pritet që ndërhyrja të kontribuojë në barazinë gjinore?
- Cilat janë objektivat ekzistuese për barazinë gjinore në këtë fushë?

Hapi 2: PËRCAKTIMI I RELEVANCËS SË POLITIKAVE NDAJ BARAZISË GJINORE

Pas kontekstualizimit të ligjit, politikës apo programit, nevojitet përcaktimi i relevancës së tyre gjinore. Siç propozohet nga Komisioni Evropian në [manualin e tij](#), për të kontrolluar relevancën gjinore, është e nevojshme të merren dhe të studiohen të dhënat e ndara sipas gjinisë dhe të bëhen dy pyetjet e mëposhtme:

1 A lidhet propozimi me një ose më shumë grupe të synuara? A do të ndikojë në jetën e përditshme të një pjese të popullsisë?

2 A ka dallime mes grave dhe burrave në këtë fushë politike (sa u përket të drejtave, burimeve, pjesëmarrjes, vlerave dhe normave gjinore)?

Nëse përgjigja për njërin nga këto dy pyetje është po, atëherë gjinia është relevante për çështjen tuaj. Në këtë rast, duhet të bëhet vlerësimi i ndikimit të mundshëm gjinor të propozimit të politikës. Kini parasysh se ka nivele të ndryshme ndikimi:

Ndikimi i drejtpërdrejt: Kur rregullon ose ndikon në arritjen e aksesit të njerëzve në burime (grante, vende pune, përbërjen e komitetit etj.). Si rezultat, ndikimi është i drejtpërdrejtë dhe i menjëhershëm në pozitën dhe statusin e grave dhe burrave.

Ndikimi i tërthortë: Kur masat rregulluese ose planifikuese ndikojnë tek mjetet e ofrimit të disa burimeve ose shërbimeve nga të cilat përfitojnë njerëzit. Ndonëse politika nuk i synon ato drejtpërdrejt, ajo i jep efektet e saj.

Hapi 3: ANALIZA GJINORE E POLITIKËS

Të gjitha rregulloret, politikat dhe programet relevante për gjininë ndikojnë tek kushtet e jetesës së burrave dhe grave dhe tek askesi i tyre në burime. Ky efekt njihet si “ndikimi gjinor”. Vlerësimi i ndikimit gjinor të çdo nismë përfshin procesin e analizës së përcaktimit të ndikimit (rezultatet e dukshme) të mundshëm të ndërhyrjes në barazinë efektive të grave dhe burrave.

Nga njëra anë, kjo analizë duhet të përpiqet të kuptojë situatën aktuale për grupet e prekura dhe të kuptojë si mund të zhvillohet kjo situatë pa ndërhyrje publike. Nga ana tjetër, analiza duhet të masë, sa më shumë që të jetë e mundur, pritshmëritë e planifikuara të ndryshimit të situatës ekzistuese nga ndërhyrja. Për drejtimin e analizës, është e rëndësishme:

- 1. Të analizohet situata e grave dhe e burrave në terren:** Mblidhni të dhëna rreth situatës ekzistuese së grave dhe burrave në fushat e prekura nga politika ose masa ligjore e planifikuar, duke kërkuar statistika të ndara sipas gjinisë, dhe plotësojini ato me të dhëna cilësore, si për shembull, të dhëna të marra nga studime apo konsultime, dhe më pas kombinoni burimet e ndryshme (zyra statistikore, punime akademike, raporte politikash) për të përfutur një kuptim më të thellë.
- 2. të identifikoni pabarazitë gjinore ekzistuese:** Merrni në konsideratë pikëpamjet e personave të prekurve (kryesisht grupet e drejtpërdrejta të synuara) rreth rezultateve që çdo ndërhyrje publike duhet të sjellë. Merrni parasysh pabarazitë mes grave dhe burrave lidhur me aksesin ndaj burimeve (puna, paraja, pushteti, shëndeti, mirëqenia, siguria, dija-arsimimi, lëvizshmëria, koha dhe të tjera) dhe zbatimin e të drejtave themelore (të drejtat civile, sociale dhe politike) bazuar në gjininë e tyre ose për shkak të roleve që u atribuohen burrave dhe grave (roleve gjinore).

Hapi 4: MATJA E NDIKIMIT TË POLITIKAVE MBI BARAZINË GJINORE

Në këtë fazë, është e rëndësishme të përcaktohet mënyra e kontributit të politikave apo masave ligjore tek barazia gjinore dhe të vlerësohet ndikimi parashikuar në marrëdhëniet gjinore. Pas identifikimit të ndikimeve të propozuara të politikës, ato duhen “matur”, duke marrë parasysh tendencat e pritura, siç janë identifikuar më parë. Për këtë, mund të nevojitet marrja në konsideratë e kritereve të mëposhtme për matjen e ndikimit gjinor pozitiv, neutral ose negativ të çdo iniciative:

Rolet dhe përgjegjësitë gjinore

Gjinia përcakton rolet dhe përgjegjësitë që kanë gratë dhe burrat, vajzat dhe djemtë në një kontekst dhe kulturë të caktuar. Ajo përcakton rolin në shtëpi/familje, në shkollë, në vendin e punës, në komunitet, në organizatë politike, në qeveri etj. Meqenëse gjinitë janë të ndryshme, ashtu janë edhe rolet dhe përgjegjësitë e tyre. Në shumë kontekste, pritet që gratë të jenë kujdestaret kryesore të fëmijëve. Megjithatë, në disa kultura, burrat marrin përgjegjësi gjithnjë e më të mëdha në sferën private, ndërsa gratë bëjnë të njëjtën gjë në sferën publike. Gratë mund të jenë përgjegjëse për prodhimin e orizit në punën bujqësore, ndërsa burrat janë përgjegjës për peshkimin. Analiza gjinore duhet të nxjerrë në pah dallimet në role dhe përgjegjësi për të kuptuar mënyrën e ndërveprimit të burrave dhe grave, vajzave dhe djemve, çfarë bëjnë ata, çfarë mund të bëjnë dhe çfarë pritet të bëjnë.

Aksesi dhe kontrolli mbi burimet

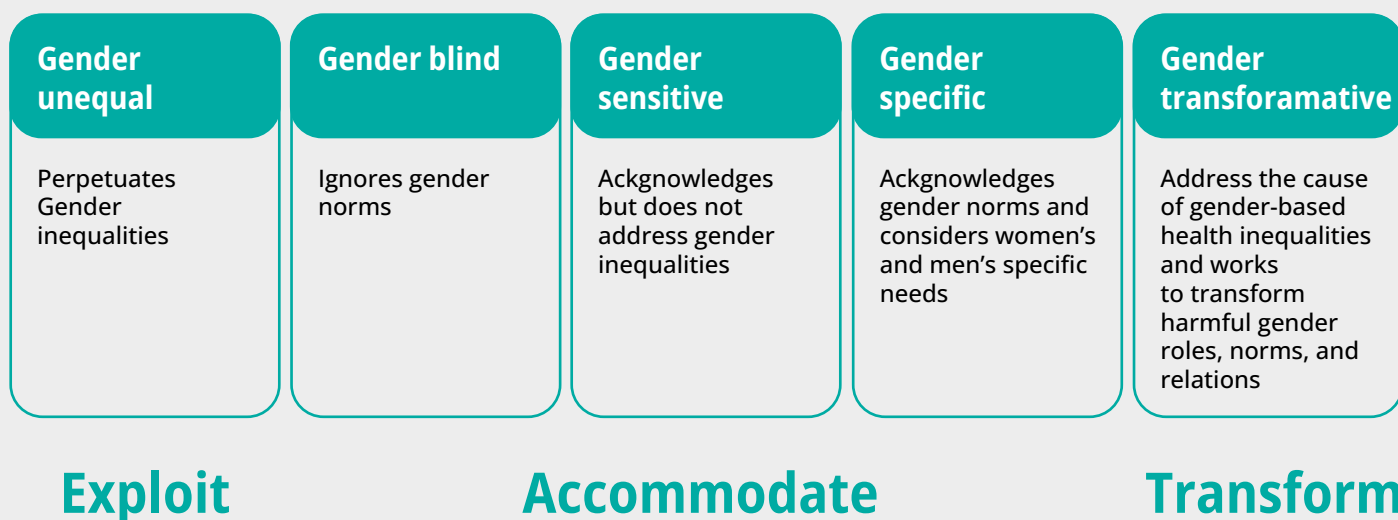
Burimet janë mjetet dhe mallrat, përfshirë ato ekonomike (të ardhurat e familjes), produktive (tokë, pajisje, vegla, punë, kredi), politike (aftësia për udhëheqje, informacion dhe organizim) dhe koha.

Aksesi në burime do të thotë që gratë dhe burrat mund të përdorin dhe të përfitojnë nga burime specifike (materiale, financiare, njerëzore, shoqërore, politike etj.). Kontrolli mbi burimet do të thotë që si burrat, ashtu dhe gratë, mund të kenë akses në një burim të caktuar, si dhe mund të marrin vendime rreth përdorimit të këtij burimi. Për shembull, kontrolli mbi tokën do të thotë që gratë mund të kenë akses në tokë (pra, ta përdorin atë), të jenë pronare të tokës (të jenë pronare ligjore) dhe të vendosin nëse do ta shesin apo ta japin tokën me qira. Përfitimet u referohen atyre ekonomike, shoqërore, politike dhe psikologjike që vijnë nga përdorimi i burimeve, duke përfshirë përmbushjen e nevojave praktike (ushqim, strehim) dhe interesat strategjike (arsim dhe trajnim, pushtet politik)..

Puna prodhuese dhe riprodhuese

Gratë dhe burrat kanë disa role të lidhura me punën e tyre. Puna prodhuese lidhet me çdo punë që gjeneron të ardhura. Puna prodhuese e burrave bëhet zakonisht jashtë sferës së shtëpisë dhe zakonisht gjeneron të ardhura monetare. Puna prodhuese e grave bëhet zakonisht brenda sferës së shtëpisë dhe në përgjithësi vlerësohet më pak dhe shpesh nuk merret fare në konsideratë. Puna riprodhuese lidhet me punët në shtëpi, rritjen e fëmijëve, gatimin dhe pastrimin. Në përgjithësi, puna riprodhuese supozohet se është përgjegjësi e grave, megjithatë edhe burrat shpesh kryejnë punë riprodhuese, si për shembull, kujdesi ndaj makinave ose larja e makinës. Puna riprodhuese në përgjithësi nuk gjeneron të ardhura, por ndikon në ekonominë e familjes (dhe atë shoqërore). Meqë lidhet me sferën e grave, ajo vlerësohet më pak se puna prodhuese dhe shpesh nuk merret parasysh. Vajzat shpesh duhet të marrin përsipër punë riprodhuese nëse nënat duhet të kryejnë punë prodhuese. Puna në komunitet lidhet me punën dhe kohën që i kushtohet punës politike, fetare ose sociale në organizata, punë komunitare ose punë të tjera të cilat i bëjnë si gratë, ashtu edhe burrat. Përgjithësisht, angazhimi i burrave në punë komunitare vlerësohet më shumë sesa angazhimi i grave dhe për këtë arsye merret parasysh në planifikim.

Në përfundim, më poshtë jepet një pasqyrë e një spektri pesë-shkallësh në të cilin mund të vlerësohen dhe maten politikat:

Hapi 5: PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME

Konkluzionet duhet të nxirren mbi ndikimin tek gratë dhe burrat brenda grupit të synuar. Gjithashtu, duhet të bëhen propozime për promovimin e barazisë gjinore në përgjigje të situatës ekzistuese. Për këtë, duhet të identifikohen mënyrat e fuqizimit të barazisë gjinore në pjesët e ndryshme të politikës së propozuar, duke marrë në konsideratë konkluzionet e nxjerra:

1. **Barazia gjinore** duhet të përmendet në preambulën e ligjit ose në përcaktimin e kontekstit të politikës ose programit dhe kuadrit ligjor që i referohet.
2. Barazia gjinore duhet të theksohet edhe në **objektiva** për të vendosur një pikë nisje dhe për të nxitur përkushtimin e të gjitha palëve të përfshira në zhvillimin e iniciativës.
3. **Veprimet** për uljen e padrejtësive dhe pabarazive dhe masat për promovimin e barazisë gjinore duhet të përfshihen në mes të aspekteve të ndryshme të ligjit, politikës apo programit. Këto masa mund të lidhen me promovimin e aksesit të grave në sektorët ku ato janë të nënpërfaqësuar; promovimi i aksesit të grave në vendimmarrje; promovimi i bashkëpërgjegjësive së administratës publike, kompanive dhe punës së kujdesit; promovimi i përdorimit të statistikave dhe studimeve gjinore; parandalimi i dhunës me bazë gjinore; promovimi i veprimeve proaktive për të çrënjësuar dhunën me bazë gjinore; dhe eliminimin e stereotipeve dhe roleve gjinore.
4. Gjuha duhet të rishikohet për të siguruar përdorimin e gjuhe neutrale/të ndjeshme ndaj gjinisë dhe për të garantuar vizualizimin e drejtë të grave dhe burrave në të gjithë dokumentin.

Një komponent tjetër i rëndësishëm në këtë hap të fundit është identifikimi i **treguesve për të mundësuar monitorimin dhe vlerësimin** e rezultateve reale. Për ta bërë këtë, është e rëndësishme të vlerësohen treguesit aktualë dhe dobia e tyre në ndjekjen e progresit në barazinë gjinore. Në të kundërt, mund të nevojitet vendosja e treguesve të rinj bazuar në të dhënat përkatëse të ndara sipas gjinisë. Aty ku mungesa e informacionit shkurton analizën e duhur dhe në këtë mënyrë prodhon gjetje jopërfundimtare, është e rëndësishme që kjo të përmendet në mënyrë të qartë në raportin e vlerësimit të ndikimit gjinor. Identifikimi i boshllëqeve të të dhënave dhe informacionit çon në ndërmarrjen e veprimeve nga ana e personave përgjegjës për korrigjimin e këtij problemi.

Mësoni më shumë:

Vlerësimet e Ndikimit Gjinor në kontekstin kombëtar

Vlerësimet e ndikimit gjinor ekzistojnë në shumë vende evropiane. Në disa prej tyre, ato janë të rregulluara me ligj.

Qeveria holandeze vendosi të lehtësojë ose ta përmirësojë integrimin e perspektivës gjinore në politikëbërje. Megjithatë, nuk kishte instrumente specifike, kështu që, në vitin 1992, struktura e politikave përgjegjëse për çuarjen përpara të barazisë gjinore, Departamenti për Koordinimin e Politikave të Barazisë (DKPB), mori masat për hartimin e një VNGJ-je. VNGJ-ja holandeze kishte si qëllim analizimin paraprak (ex-ante) të efekteve të mundshme të politikave të reja të qeverisë në marrëdhëniet gjinore në shoqërinë holandeze. Sekretarja përgjegjëse e Shtetit për Politikën e Emancipimit, një feministe e njohur, e mbështeti këtë nismë dhe për krijimi e këtij instrumenti u ftuan disa studiues akademikë. Belgjika miratoi në vitin 2007 Ligjin e saj Federal për Integrimin

Gjinor. Neni 3 i këtij ligji parashikon se: “për çdo projekt legjislativ dhe rregullator, [ministri përgjegjës] bën një raport vlerësimi të ndikimit të atij projekti në situatën aktuale të grave dhe të burrave; Mbreti përcakton modelin e raportit të vlerësimit të ndikimit, që njihet si “testi gjinor”, duke përdorur një Dekret të lëshuar nga Këshilli i Ministrave dhe cakton hyrjen në fuqi të tij.

Një test i ngjashëm i barazisë gjinore zbatohet edhe në Serbi. Ai parashikohet nga “Dekreti për Metodologjinë e Menaxhimit të Politikave Publike”, një akt nënligjor që rregullon analizimin e efekteve të akteve ligjore dhe nënligjore të gratë dhe burrat, kategoritë e cenueshme të popullsisë dhe përcakton nëse duhet kryer edhe një analizë më e detajuar paraprake (ex-ante).

Maqedonia e Veriut ka një kuadër rregullator për vlerësimin e ndikimit. Sipas një vendimi të vitit 2013 të qeverisë, ky vlerësim duhet të përfshijë edhe dimensionin gjinor. Një qasje e ngjashme ndiqet edhe nga Austria. Që prej 1 janarit 2013, çdo ligj që hartohet duhet t’i nënshtrohet vlerësimit të ndikimit që në fazën fillestare të procesit që nga ministritë përgjegjëse deri në parlament. Si pjesë e kësaj procedure, duhet të shqyrtohet barazia gjinore e çdo projektligji nga këndvështrimi i përfitimeve, punësimit, të ardhurave, arsimit, punës së papaguar, vendimmarrjes dhe shëndetit.

Në Spanjë, përmes ligjeve dhe vendimeve të ndryshme qeveritare të miratuara nga viti 2003 e në vazhdim, vlerësimi i ndikimit gjinor rregullohet si pjesë e pandashme e aktiviteteve rregullatore të qeverisë. Çdo ministri ka një Njësi për Barazinë Gjinore që shërben si pika kryesore për zhvillimin dhe mbështetjen e aktiviteteve të tilla.

Rast Studimi L2: Planifikimi i VNGJ-së⁵

Emri i iniciativës: Politika Lokale e Granteve të OJQ-ve

Politika/programi/shërbimi: Programi i mbështetjes së OJQ-ve

Spektori: Pushteti vendor

Ky rast studimi bazohet në një shembull real. Megjithatë, ai është përshtatur me kontekstin e vetëqeverisjeve lokale në Ballkanin Perëndimor dhe në Moldavi.

Përmbledhje

Jovana dhe ekipi i saj menaxhojnë Programin e Mbështetjes për OJQ-të në një këshill lokal. Ky program ofron çdo vit fonde për grupe dhe organizata të ndryshme të komunitetit lokal. Dekreti për Programin e Mbështetjes së OJQ-ve i vetëqeverisjes lokale (VQL) përcakton se kush ka të drejtë të aplikojë për grante të komunitetit, si i promovon këshilli grantet dhe si vlerësohen dhe përzgjidhen aplikimet. Dokumente të tjera relevante të politikave lokale janë Plani Lokal

⁵ Përshtatur nga “Aplikimi i një vlerësimi të ndikimit gjinor në Politikën e Granteve të Komunitetit” <https://www.genderequalitycommission.vic.gov.au/expanded-case-study-applying-gender-impact-assessment-community-grants-policy>

i Veprimit për Rininë; Plani Lokal i Veprimit për Personat me Aftësi të Kufizuara; Plani Lokal i Veprimit për Romët; dhe Plani Lokal i Veprimit për Barazinë Gjinore. Megjithëse ky program ka tre vjet që ekziston, ai nuk është vlerësuar dhe nuk është rishikuar ndonjëherë.

Si pjesë e rishikimi të programit, Jovana dhe ekipi i saj duhet të kryejnë një vlerësim të ndikimit gjinor (GIA). Duke qenë se ky proces drejtohet nga ekipi i saj, Jovana është përgjegjëse për VNGJ-në, ajo nuk do ta kryejë të gjithë këtë proces e vetme. Detyra juaj është të përqendroheshi në punën përgatitore për planifikimin e punës së grupit të vlerësimit të ndikimit, të bëni analiza të palëve të interesuara për të parë se kë mund të ftoni në grupin e punës për VNGJ-në dhe të rekomandoni hapat që duhen ndërmarrë për kryerjen e VNGJ-së.

Mund të përdorni edhe Fletën L2: Pyetje që mund të bëhen gjatë një vlerësimi të ndikimit gjinor (faqja 20). Disa pyetje që mund të bëhen në të gjithë hapat e procesit:

- 1 A përfshihen në vendimmarrje komunitetet e synuara nga ky program
- 2 A kanë njësoj akses në këtë program personat e gjinive të ndryshme
- 3 A kanë të njëjtat nevoja të gjithë ata që kanë akses në këtë program
- 4 A ndikojnë rolet dhe përgjegjësitë e ndryshme shoqërore të njerëzve në mënyrën se si e aksesojnë ose e përdorin këtë politikë/program
- 5 Çfarë nevojash të tjera mund të kenë personat me aftësi të kufizuara ose personat me identitete të ndryshme kulturore, që u përkasin moshave të ndryshme, me identitete gjinore, orientime seksuale ose fe të ndryshme

Fleta L2: Disa pyetje që mund të bëhen në kryerjen e një vlerësimi të ndikimit gjinor

Gjatë kryerjes së një vlerësimi të ndikimit gjinor, mund të bëhen këto pyetje:

- Çfarë rëndësie ka një ligj, politikë apo program për barazinë gjinore - cili është qëllimi i tij dhe kush do të përfitojë prej tij?
- A i merr parasysh politika e propozuar nevojat dhe mundësitë e ndryshme të grave dhe të burrave?
- A do të punojë politika e propozuar drejt heqjes së barrierave për realizimin e barazisë gjinore? A do të eliminojë apo reduktojë ajo diskriminimin me bazë seksin/gjininë?
- A konsultohen gjatë vendimmarrjes gratë dhe burrat, grupi i synuar i politikës së propozuar? Nëse po, si? Nëse jo, cila është strategjia për t'u konsultuar me to?
- A ka të dhëna të ndara sipas gjinisë, moshës dhe karakteristikave të tjera personale? Nëse jo, si mund të mblidhen këto të dhëna?
- Çfarë të dhënash dhe faktesh të tjera nevojiten për të kuptuar më mirë pabarazinë gjinore në një fushë të caktuar që mbulohet nga projektligji, politika apo programi që po vlerësohet?
- Cila është metoda e monitorimit dhe matjes në lidhje me ndikimin që ka një

politikë e caktuar në avancimin e grave dhe burrave dhe barazisë gjinore pasi ajo miratohet dhe fillon të zbatohet?

- A ka për qëllim politika e propozuar që të ndryshojë qëndrimet diskriminuese dhe stereotipet e dëmshme të grave dhe të burrave? Nëse jo, si mund të adresohet kjo përmes një versioni të përmirësuar të politikës së propozuar?
- Si do t'u komunikohen ndryshimet e ardhshme grupeve të synuara të grave dhe burrave? A do të ketë një fushatë ndërgjegjësimi për grupe të caktuara? ?

Detyra 1: Bëni një vlerësim të ndikimit gjinor të një ligji në vendin tuaj duke marrë parasysh implikimet buxhetore

ISupozoni sikur vendi juaj po punon për përgatitjen e një ligji të ri për arsimin e lartë, duke përfshirë edhe rritjen e kostove të studimit dhe buxhetin e kufizuar. Ju ftojnë për të kontribuar në vlerësimin e ndikimit gjinor për qeverinë.

Përpiquni t'u përgjigjeni pesë hapave të vlerësimin të ndikimit gjinor:

step 1 Definition of policy purpose

step 2 Checking gender relevance

step 3 Gender-sensitive analysis

step 4 Weighing the gender impact

step 5 Findings and proposals

Mund ta hartoni vetë projektligjin ose të përdorni ligjin ekzistues në vendin tuaj (ose në ndonjë vend tjetër). Mundohuni të jepni sa më shumë detaje që të jetë e mundur dhe të identifikoni pengesat dhe sfidat që mund të hasni gjatë këtij procesi.

03

Vlerësimi i Ndikimit Gjnor dhe Buxheti

Financimi i barazisë gjinore dhe mbështetja e politikave për të mbyllur hendekun gjinor në të gjithë sektorët është pjesë e Objektivit 5 të Kombeve të Bashkuara për Zhvillimin e Qëndrueshëm për Barazinë Gjinore. Përveç kësaj, treguesi 5.c.1 mat përpjekjet e qeverisë për ndjekjen e buxhetit të alokuar për barazinë gjinore përmes ciklit të menaxhimit të financave publike dhe për t'i bërë këto alokime publike. Treguesi 5.c.1 është i vetmi tregues në kuadrin e monitorimit të OZHQ-ve që lidh sistemet kombëtare të buxhetimit me zbatimin e legjislacionit dhe politikave për barazinë gjinore dhe për fuqizimin e grave (Synimi 5.c).

Mësoni më shumë:

Treguesi OZHQ 5.c.1

u mundëson qeverive të integrojnë barazinë gjinore në proceset e tyre të planifikimit dhe buxhetimit. Ai nënvizon rëndësinë e krijimit të një kuadri politikash me objektiva të qarta për barazinë gjinore; alokime që mbështesin angazhimet e politikave; një sistem për gjurmimin e alokimeve të burimeve; dhe një mekanizëm për ndjekjen e këtyre alokimeve gjatë gjithë procesit të zbatimit dhe vlerësimit të ndikimit të tyre. Ai gjithashtu thekson rëndësinë e bërjes publike të të dhënave, duke forcuar mbikëqyrjen dhe llogaridhënien. Këta elementë janë kyçë për një sistem të shëndoshë të menaxhimit të financave publike. Metodologjia e propozuar për matjen e treguesit 5.c.1 duhet të plotësojë tre kriteret kryesore për vitin e fundit fiskal të mbyllur:

1. aspektet e shpenzimeve publike të përgjegjshme ndaj gjinisë të pasqyruara në programet e qeverisë dhe në shpërndarjen e burimeve;
2. shkallën e promovimit të qëllimeve të përgjegjshme gjinore nga sistemi i menaxhimit të financave publike; dhe
3. nëse janë bërë publike alokimet për barazinë gjinore dhe për fuqizimin e grave.⁶

⁶ UN WOMEN. (2018) Treguesi i Objektivit të Zhvillimit të Qëndrueshëm 5c1 <https://gender-financing.unwomen.org/en/highlights/sustainable-development-goal-indicator-5c1>

Për zbatimin me sukses të buxhetimit gjinor, qeveritë kombëtare kanë miratuar mjete të ndryshme operacionale në faza të ndryshme të procesit buxhetor. Përpara se projektbuxheti të paraqitet në parlament, një **vlerësim paraprak (ex-ante) i ndikimit gjinor të masave të reja buxhetore** mund t'i ndihmojë politikëbërësit të kuptojnë se si mund të ndikojnë politikat e ndryshme të barazia gjinore. Ky informacion ndihmon në aplikimin e **perspektivës gjinore në shpërndarjen e burimeve. Ai u jep mundësi qeverive që të hartojnë buxhete që përmbajnë masa për mbylljen e hendeqeve kryesore në fushën barazisë gjinore.** Ai gjithashtu i mundëson shoqërisë civile të ndjekë ecurinë e financimit të barazisë gjinore dhe të shohë nëse qeveria i ka integruar angazhimet e saj për barazi gjinore në praktikën dhe politikat e saj. Pasi buxheti të jetë shpenzuar, vlerësimet ex-post të ndikimit gjinor ndihmojnë për të evidentuar nëse janë arritur rezultatet e synuara të masave të ndryshme buxhetore. Në këtë proces duhet të ketë të dhëna të ndara sipas gjinisë për matjen e produkteve dhe rezultateve afatgjata për burrat dhe për gratë dhe për ofrimin e informacioneve mbi efikasitetin e programeve ose të shërbimeve në lidhje me barazinë në akses, përdorimin efikas të mjeteve dhe burimeve për arritjen e më shumë përfitimeve për gratë dhe burrat, dhe nëse kostot dhe përfitimet janë shpërndarë dhe marrë në mënyrë të barabartë.

VNGJ është parakusht për një buxhet të përgjegjshëm gjinor efikas. Konkretisht, VNGJ-ja ndihmon për të identifikuar se si politikat dhe alokimi i burimeve mund të mbështesin barazinë gjinore. Ai vlerëson efektet e buxheteve në përmirësimin e barazisë gjinore dhe në mbylljen e boshllëqeve gjinore në sektorë specifikë. **VNGJ-ja për buxhetin mund të përqendrohet në analizimin e ndikimit të programeve aktuale të shpenzimeve tek barazia gjinore, duke përfshirë edhe investimet kapitale dhe financat, ose mund të vlerësojë ndikimin e politikës së taksave (të rregulluar sipas akteve nënligjore tatimore) dhe të tarifave të sektorit publik në ngushtimin ose zgjerimin e hendeqeve gjinore.**

Në buxhetimin e përgjegjshëm gjinor, VNGJ-ja mund të përdoret paraprake (ex-ante) dhe pas ngjarjes (ex-post) në varësi të qëllimit për të cilin kryhet. Për shembull, aplikimi i VNGJ-së paraprake (**ex-ante**) ndihmon për të kuptuar dimensionin gjinor të aktiviteteve dhe/ose programeve të planifikuara buxhetore. Ndihmon për të vendosur se çfarë burimesh dhe sa burime do të ndahen përmes procesit buxhetor për të përmbushur objektivat e barazisë gjinore në mënyrë efikase. **VNGJ-ja ex-post e buxheteve mund të tregojë se sa të suksesshme kanë qenë alokimet buxhetore në mbylljen e hendeqeve gjinore.** Ky vlerësim mund të kryhet në përfundim të një programi ose të një shërbimi ose gjatë procesit të zbatimit për të marrë reagime (feedback) dhe për t'i përdorur rezultatet për rafinimin ose ridizajnimin e programit ose shërbimit përkatës. Sipas një sondazhi të OECD-së për buxhetimin gjinor, 9 nga 12 vende e përdorin VNGJ-në paraprake (ex-ante), kurse 7 nga 12 vende e përdorin VNGJ-në pas ngjarjes (ex-post) për mbështetjen e buxhetimit gjinor efikas (OECD, 2014).⁷ Prandaj, ka ende hapësirë për përmirësimin e buxheteve përmes VNGJ-së ex-post.

7 OECD. 2014. Gratë, Qeveria dhe Krijimi i Politikave në Vendet e OECD-së: Nxitja e Diversitetit për Rritje Gjithëpërfshirëse, Botim i OECD-së, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264210745-en>.

Mësoni më shumë:

Përvoja e Ukrainës në kryerjen e vlerësimeve të ndikimit gjinor pas ngjarjes (ex-post).

INë Ukrainë, përpjekjet e buxhetimit të përgjegjshëm gjinor janë fokusuar në: (i) analizimin e programeve ekzistuese buxhetore nga perspektiva e barazisë gjinore; (ii) përmirësimin e hartimit të politikave buxhetore për t'u siguruar që ato të jenë më të përgjegjshme ndaj nevojave të burrave dhe grave; dhe (iii) zhvillimin e kapaciteteve të Ministrisë së Financave dhe ministrive të linjës në përgatitjen e dokumenteve buxhetore që përfshijnë konsideratat gjinore.

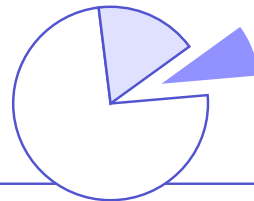
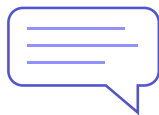
Këto përpjekje kërkojnë një analizë gjinore të programeve të financuara nga buxheti për të parë se si i adresojnë ato nevojat e burrave dhe grave dhe të grupeve të ndryshme sociale. Procesi kryhet nga grupe pune të drejtuara nga departamenti i financës (jo departamenti që zbaton programin); megjithatë, përfaqësuesit e programit marrin pjesë në grupet e punës. Pas analizës, grupet e punës u rekomandojnë ministrive përkatëse të linjës, Shërbimit

Shtetëror të Statistikave dhe Ministrisë së Financave që të përmirësojnë programet buxhetore, objektivat, aktivitetet dhe treguesit përkatës dhe t'i bëjnë ato më të përgjegjshme në aspektin gjinor. Më shumë se 300 programe buxhetore janë ridizajnuar pas analizës së buxhetit gjinor që nga viti 2015, dhe më shumë se një mijë nëpunës civilë janë trajnuar për kryerjen e analizave gjinore të programeve buxhetore. Përveç 300 programeve që janë përmirësuar përmes ridizajnimit, janë përgatitur dhe miratuar më shumë se 30 akte dhe dokumente të tjera legislative që rregullojnë punën në sektorë të ndryshëm.⁸

8 Vlerësimi i Ndikimeve Gjinore të Ofrimit të Shërbimeve
<https://www.pefa.org/sites/pefa/files/resources/downloads/PEFA%2008%20Ex%20post%20gender%20impact%20assessment.pdf>

04

Kush, kur dhe si
mund të përdorë
VNGJ-ja?

VNGJ-ja mbështet organizatat, si në sektorin privat ashtu edhe në atë publik, për të vlerësuar ndikimin gjinor të politikave, programeve dhe shërbimeve të tyre. Në shumë rrethana, individët mund të mos kenë të njëjtën akses në proceset e vendimmarrjes, burime, mundësi ekonomike ose sociale. Kjo do të thotë se politikat, programet dhe shërbimet ka të ngjarë të përjetohen ndryshe dhe të kenë rezultate të ndryshme për njerëzit e gjinive të ndryshme. Qëllimi i VNGJ-së është që të krijojë rezultate më të mira dhe më të drejta dhe të garantojë që të gjithë personat të kenë akses të barabartë në mundësi dhe në burime. Në këtë mënyrë, ai ndihmon në parandalimin e përforsimit të paqëllimshëm të pabarazive.⁹ Ekzistojnë përgjithësisht tre modele bazë të vlerësimit të ndikimit gjinor:

1 VNGJ të drejtuara nga njësi qeveritare që veprojnë si propozues të legjislacionit ose të politikave të ndryshme

Modeli më gjithëpërfshirës për vlerësimin e ndikimit gjinor parashikon ata nëpunës civilë që punojnë në ministri ose agjenci qeveritare, që veprojnë si propozuesit zyrtarë të ligjeve ose politikave dhe që kanë për detyrë të bëjnë edhe vlerësimin e ndikimit të tyre gjinor. Në këto raste, ministria apo agjencia qeveritare në praktikë konsultohet me mekanizmin qeveritar, institucional për barazinë gjinore, por nuk është e detyruar ta bëjë këtë. Me kryerjen e VNGJ-së, ministria ose agjencia qeveritare bën edhe një ngritje të kapaciteteve të saj për integrimin gjinor. Megjithatë, mungesa e kapaciteteve për barazi gjinore mund të ndikojë në mënyrën se si do të bëhet vlerësimi i thelluar.

2 VNGJ-të drejtojnë mekanizma qeveritarë dhe institucionalë për barazinë gjinore

Disa qeveri vendosin që VNGJ-të të kryhen nga organi qendror qeveritar përgjegjës për promovimin e barazisë gjinore. Në raste të tilla, VNGJ-të mund të jenë shumë gjithëpërfshirëse, pasi ato drejtohen nga ekspertë gjinorë. Ana negative e kësaj qasjeje mund të jetë njohja jo sa duhet e integritit gjinor mes nëpunësve civilë dhe mungesa e pronësisë mbi procesin.

3 VNGJ-të si pjesë e vlerësimit të ndikimit rregullator gjithëpërfshirës

Në shumë vende, VNGJ-të janë pjesë e vlerësimeve më të gjera të ndikimit, që përfshijnë edhe ndikimin social, ekonomik dhe/ose mjedisor. Në raste të tilla, vlerësimi i ndikimit udhëhiqet nga një listë më e gjatë pyetjesh, duke përfshirë edhe pyetje specifike që trajtojnë aspekte që lidhen me barazinë gjinore. Në raste të tilla, një VNGJ-ja mund të bëhet edhe më i rëndësishëm politikisht, por mund të mos jetë aq i thelluar sa vlerësimet që fokusohen tek aspekti gjinor.

VNGJ-të diskutohen kryesisht gjatë përgatitjes së ligjeve të reja, por vlerësimet e ndikimit duhet të shkojnë edhe më larg. Përdorimi më i gjerë i vlerësimeve gjinore në vendet nordike ka demonstruar vlerën e këtij mjeti në ndihmë të politikëbërësve dhe nëpunësve publikë

⁹ Qeveria e Viktorias, Komisioni për Barazinë Gjinore në Sektorin Publik
Vlerësimi i Ndikimit Gjinor <https://www.equalityinstitute.org/projects/gender-impact-assessment>

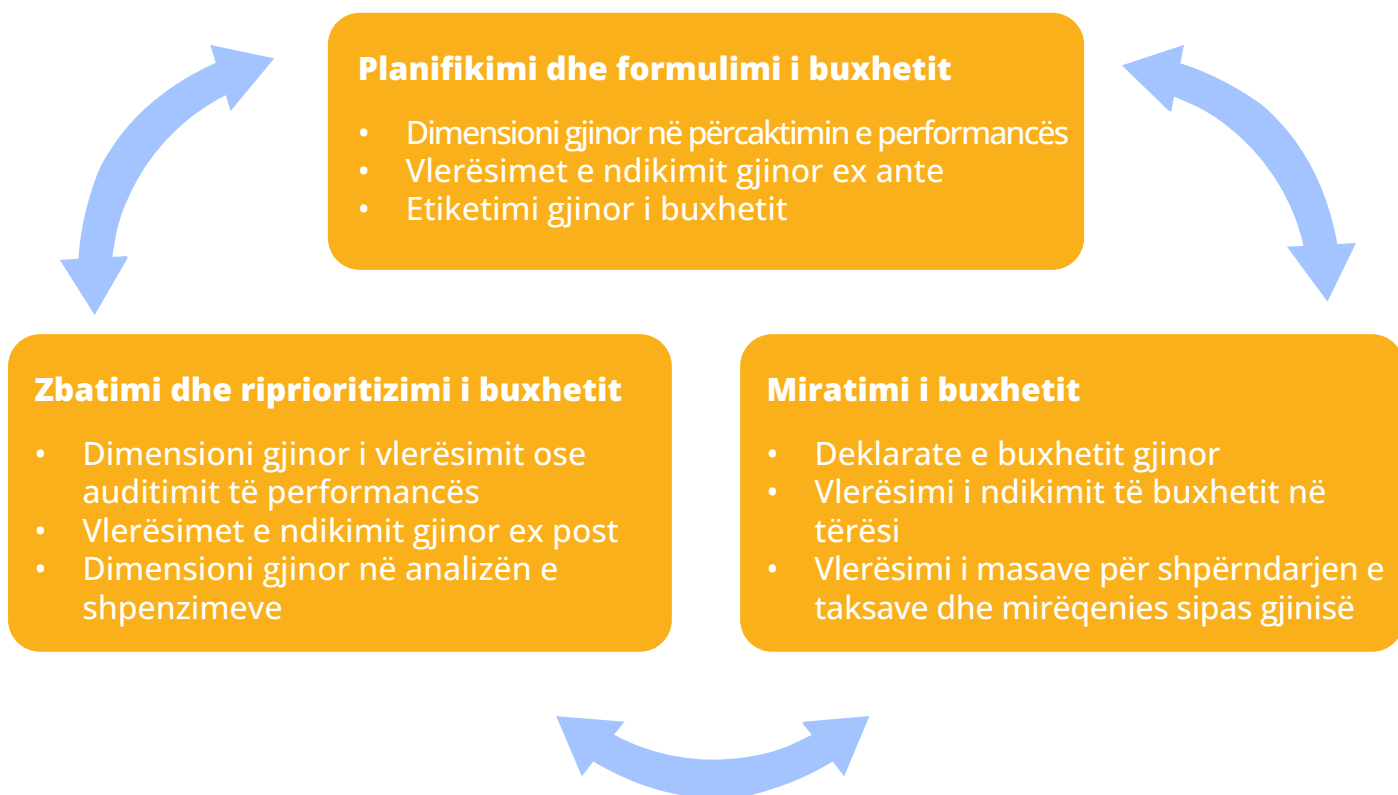
për analizimin dhe parashikimin e ndikimit gjinor të çdo vendimi që merret në shqyrtim, duke përfshirë edhe buxhetin e tyre, gjë që ka ndihmuar për përmirësimin dhe forcimin e masave ekzistuese dhe për marrjen e vendimeve të mirinformuara në lidhje me ndarjen e buxhetit. Prandaj, VNGJ-ja mund dhe duhet të bëhet veçanërisht për **buxhetet kombëtare ose sektoriale, aktet nënligjore kryesore, strategjitë dhe planet e veprimit qeveritar, programet dhe projektet qeveritare.**

Vlerësimi i ndikimit gjinor duhet të kryhet kur konstatohet se një politikë e caktuar ka implikime për marrëdhëniet gjinore. Ky vlerësim rezulton më i suksesshëm në fillim të procesit të vendimmarrjes për sa kohë ka ende mundësi për të bërë ndryshime, madje edhe riorientime të mëdha të politikave, sipas rastit. Vlerësimet e ndikimit gjinor mund të kryhen të vetme ose si pjesë të një vlerësimi të gjerë të ndikimit rregullator që trajton jo vetëm marrëdhëniet gjinore, por edhe aspekte të tjera. Në të dyja rastet, VNGJ-ja duhet të kryhet nga ekspertë të barazisë gjinore që janë të aftë për të bërë pyetjet e duhura. E njëjta gjë vlen edhe për vlerësimet e ndikimit gjinor të buxheteve. Në nivel kombëtar, edhe nëse ligjet i trajtojnë gratë dhe burrat në mënyrë të barabartë, gratë ende nuk kanë akses të barabartë në burime, pushtet dhe mundësi. Edhe pse mund të mos jetë e qëllimshme, ligjet kombëtare dhe politikat e tjera shpesh ndikojnë ndryshe tek gratë dhe ndryshe tek burrat dhe madje mund edhe të forcojnë pabarazitë në sfera të ndryshme të jetës. Nëse këto ndikime gjinore nuk merren parasysh në fazën e projektimit, politika përkatëse do të jetë e verbër ndaj gjinisë. Për ta shmangur këtë, duhet të merret në konsideratë ndikimi i roleve dhe stereotipeve gjinore, të parashikohen efektet e ndryshme që mund të ketë ajo politikë te gratë dhe burrat dhe të merren masat që rezultatet e politikave të mbështesin barazinë gjinore, duke përfshirë edhe atë financiare. Prandaj, qëllimi pas vlerësimeve të ndikimit gjinor të buxheteve është të demonstrojë se buxheti, shpenzimet publike ose politikat tatimore nuk janë asnjëherë ndaj gjinisë dhe ndikojnë në mënyra të ndryshme tek gratë dhe tek burrat, edhe kur kjo as nuk pritet dhe as nuk dëshirohet.

Ka mënyra të ndryshme për ta kryer një vlerësim të ndikimit gjinor të buxhetit. Vlerësimi mund të bëhet për të gjithë buxhetin e propozuar ose për një program apo aktivitet specifik, në nivel kombëtar ose komunal, në varësi të mjediseve institucionale dhe aktorëve të ndryshëm të përfshirë në të. Kur bëhet një vlerësim i ndikimit gjinor të të gjithë buxhetit, informacioni kryesor është se si ndikon buxheti në përgjithësi në objektivat e politikës së barazisë gjinore dhe si vlerësohet progresi drejt arritjes së barazisë gjinore. Për shembull, të ardhurat dhe shpenzimet buxhetore mund të analizohet më vete, si vlerësim i masave për shpërndarjen e taksave dhe për mirëqenien. Kjo analizë sasimore fokusohet në ndikimet gjinore të aktiviteteve dhe programeve të planifikuara në buxhet ose në ndikimin më të gjerë të shpërndarjes së buxhetit tek grupet e ndryshme të shoqërisë. Në vlerësimin e të gjithë buxhetit është e rëndësishme të sigurohet një pjesëmarrje e gjerë, duke përfshirë edhe pjesëmarrjen e ekspertëve gjinorë dhe organizatave joqeveritare. Megjithatë, kini parasysh se vlerësimet e ndikimit mund të perceptohen si “punë ekspertësh”. Në atë rast, për të dalë në përfundime cilësore, është e rëndësishme të sigurohet një pjesëmarrje e gjerë, përtej nëpunësve civilë.

Për shembull, **VNGJ-ja e buxhetit forcon lidhjen midis objektivave të buxhetimit dhe të barazisë gjinore dhe ndihmon për të kuptuar më mirë se si mbyllja e boshllëqeve gjinore mund të kontribuojë te rritja ekonomike dhe qëndrueshmëria fiskale. Ai i shtyn qeveritë të marrin në konsideratë **objektivat e barazisë gjinore kur përcaktojnë prioritetet e nivelit të lartë për buxhetin. Gjithashtu, ndihmon në vlerësimin e ndikimit të masave buxhetore tek barazia gjinore.** Është e nevojshme që **rezultatet e VNGJ-së të merren në konsideratë gjatë gjithë ciklit buxhetor për të marrë vendime buxhetore** që përkojnë me prioritetet e qeverisë për barazinë gjinore. Megjithatë, integrimi i perspektivës gjinore gjatë gjithë ciklit buxhetor ka rezultuar në procese sfiduese që kërkojnë aftësi dhe njohuri të përshtatshme për proceset administrative, duke përfshirë edhe për ciklin buxhetor.**

Më së shpeshti, VNGJ-ja paraprake (ex-ante) kryhet duke vlerësuar ndikimin e pritshëm gjinor të propozimeve buxhetore. Faza paraprake (ex-ante) e procesit buxhetor përfshin planifikimin dhe formulimin e buxhetit. Në fazën e planifikimit të buxhetit, ministritë dhe organet e tjera publike marrin në konsideratë objektivat kryesore të qeverisë për barazinë gjinore dhe nevojat specifike gjinore në fushat përkatëse, si pjesë e përcaktimit të prioriteteve të politikave për buxhetin. Ky informacion ndihmon në vendosjen e objektivave të performancës me një dimension gjinor ose objektivat e programeve qeveritare për barazi gjinore.

Fazat kryesore të ciklit buxhetor dhe mjetet përkatëse të buxhetimit gjinor¹⁰

Projektbuxheti i propozuar duhet të shoqërohet me analiza gjinore sektoriale ose programatike. Për shembull, mundet që për çdo projekt-propozim ose për buxhetin në tërësi të kërkohet një vlerësim i ndikimit gjinor paraprak (ex-ante), që njihet si etiketimi gjinor i buxhetit. Etiketimi gjinor i buxhetit mund të jetë gjithashtu kriter në fazën paraprake (ex-ante), duke theksuar se si masat e propozuara buxhetore ndikojnë në objektivat e barazisë gjinore. Kjo i siguron Ministrisë së Financave informacionin që e ndihmon atë të identifikojë dhe të prioritetizojë propozimet buxhetore që çojnë përpara objektivat e barazisë gjinore.

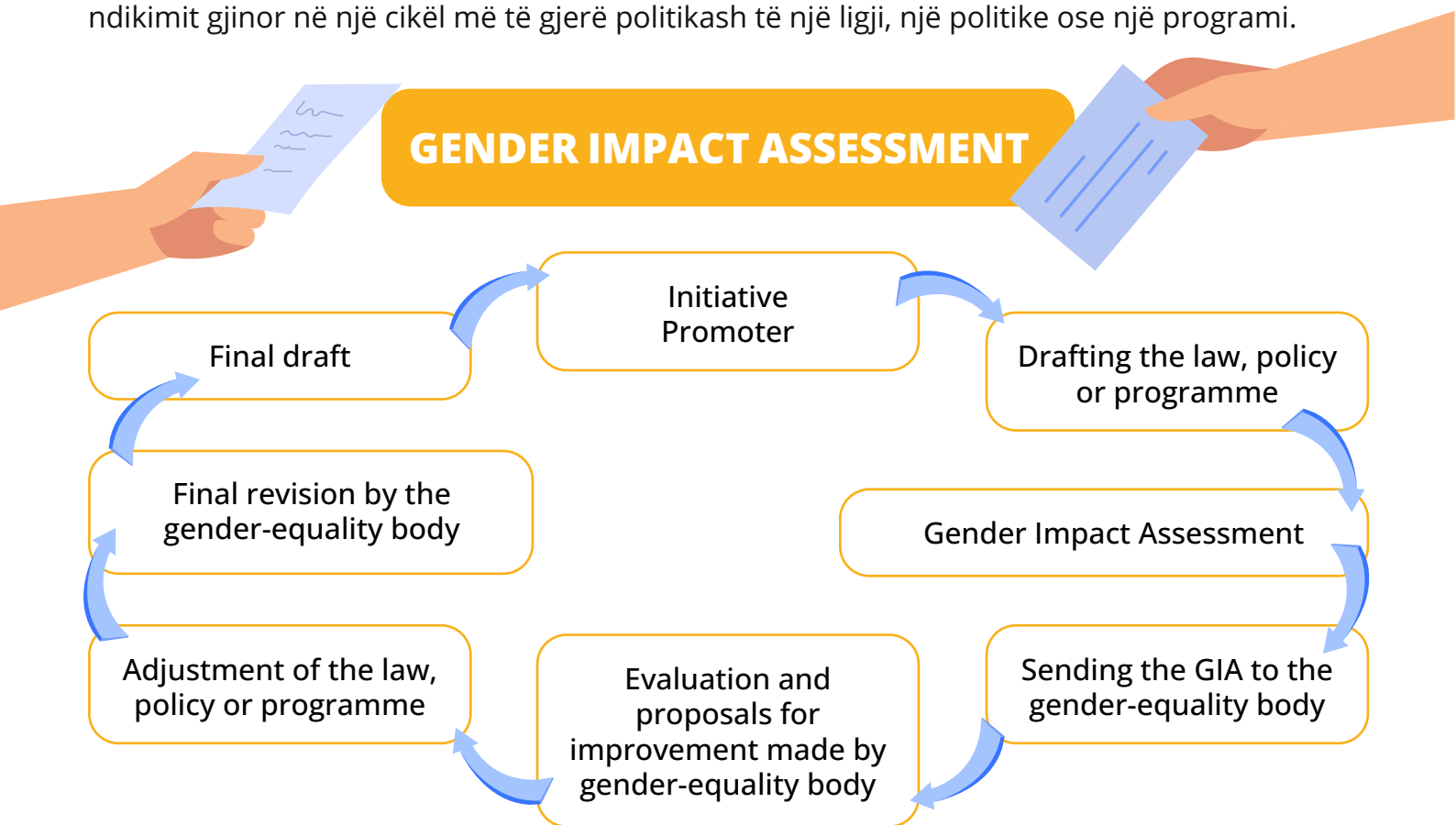
Megjithatë, në fazat e mëvonshme të ciklit buxhetor nevojitet edhe **zgjjerimi i VNGJ-së**. Kjo ndihmon në vlerësimin e ndikimit gjinor real të programeve buxhetore pasi ato të jenë zbatuar dhe paratë të jenë shpenzuar. Ky informacion mund të futet në vendimet e ardhshme buxhetore dhe mund të jetë kritik me kalimin e kohës për përmirësimin e efikasitetit të politikave publike në përparimin e synimeve të barazisë gjinore.

10 OECD (2023). "Praktikat më të mira të OECD-së për buxhetimin gjinor", Buletini i OECD-së mbi buxhetimin, vëll. 23/1, <https://doi.org/10.1787/9574ed6f-en>.

Fleta L4: Vendi i vlerësimeve të ndikimit gjinor brenda cikleve më të gjera të politikave

Vlerësimet e ndikimit gjinor nuk janë aktivitete të izoluara, por nëse përdoren në mënyrë strategjike nga një qeveri, ato zakonisht janë pjesë e ciklit të politikave. Instituti Evropian për Barazi Gjinore ka përgatitur paraqitjen grafike të mëposhtme të pozicionit të vlerësimit të ndikimit gjinor në një cikël më të gjerë politikash të një ligji, një politike ose një programi.

Për lexim të mëtejshëm:

Ndjekja e vlerësimit të ndikimit gjinor | Instituti Evropian për Barazinë Gjinore (europa.eu)

Diskutimi në forum L4: Pse përdoret vlerësimi i ndikimit gjinor të buxheteve?¹¹

Që buxhetimi gjinor të jetë i qëndrueshëm, ai duhet të demonstrojë vlerë të shtuar si një praktikë për politikanët, për administratën publike dhe për shoqërinë civile. Duke pasur parasysh këtë, është e dobishme që të kemi - që në fillim - një kornizë që synon të matjen e ndikimit të buxhetimit gjinor.

Matja e ndikimit të përgjithshëm gjinor të buxhetit tek rezultatet e barazisë gjinore është komplekse për disa arsye. Ndryshimet mund të jenë të vështira për t'u zbuluar dhe për t'u matur, progresi varet nga veprimet e disa aktorëve, treguesit mund të ndikohen nga një sërë faktorësh ekzogjenë dhe koha që duhet për të parë ndryshimet mund të tejkalojë afatet kohore të një procesi të caktuar monitorimi. Megjithatë, mund të zgjidhen tregues të caktuar për të identifikuar se si kontribuon buxhetimi gjinor në ndryshimet e politikave publike.

Një nga ndikimet e rëndësishme që mund të ketë buxhetimi gjinor mund të jetë ndërgjegjësimi i palëve të interesuara të qeverisë për mënyrën se si ndikojnë te barazia gjinore masat buxhetore. Detyrimi për shoqërimin e projektbuxheteve me analiza gjinore mund të ndihmojë për të tërhequr vëmendjen ndaj çështjeve të barazisë gjinore, duke ndikuar në ndërgjegjësimin, qëndrimet dhe perceptimet e politikëbërësve. Vlerësimi i progresit në këtë drejtim mund të matet në mënyra të ndryshme, për shembull, nëpërmjet gjurmimit të përqindjes së masave buxhetore që vlerësohen si asnjësi gjinore në fusha të ndryshme të politikave, dhe se si kjo evoluon me kalimin e kohës (supozimi është se megjithëse palët e interesuara bëhen më të vetëdijshme për çështjet e barazisë gjinore, përqindja e masave buxhetore të vlerësuara si asnjësi gjinore ulet).

Buxhetimi gjinor gjithashtu mund të ndikojë edhe përmes ndikimit në dizajnimin dhe përmbajtjen e politikave, në mënyrë që ato të kenë synime më të qarta për arritjen e objektivave të barazisë gjinore. Një mënyrë për ta matur këtë është të përpiqesh të shohësh nëse përpjekjet për buxhetim gjinor kanë rezultuar në ridizajnimin e politikave ose programeve. Për shembull, qeveria kanadeze shikon programet buxhetore ku analiza e ndikimit tek gjinia dhe diversitetit

¹¹ Zhvilluar bazuar në faqen e internetit të EIGE:
Pse përdoret Vlerësimi i Ndikimit Gjinor | Instituti Evropian për Barazinë Gjinore (europa.eu)

(GBA Plus) tregon se ato programe kanë ndikuar negativisht dhe mbledh informacion për të parë nëse - si rrjedhojë - janë ndërmarrë hapa për uljen ose zbutjen e atyre ndikimeve. Ky informacion paraqitet në **Raportin e Ndikimeve**, që publikohet së bashku me buxhetin.

Ju lutemi, rendisni argumentet se pse duhet të përdoret vlerësimi i ndikimit gjinor të buxheteve dhe çfarë vlerash të shtuara sjell ky vlerësim nëse bëhet si duhet.

Pjesëmarrësit mund të rendisin disa nga argumentet e mëposhtme:

#1

Na orienton në realizimin e barazisë gjinore:

Të kuptuarit e mënyrës se si funksionon pabarazia, si ndikohet ajo nga politikat publike dhe se si është e pranishme në sektorë dhe sfera të ndryshme të jetës është çelësi i eliminimit të pabarazisë gjinore. VNGJ-ja është ndoshta hapi i parë më i mirë drejt politikave që ndihmojnë në realizimin e këtij objekti.

#2

Politikëbërje më e mirë:

Vlerësimi i Ndikimit Gjinor – kontribuon në politika dhe ligje më të mira. Politikat më të mira nënkuptojnë rezultate për grupet për të cilat ato hartohen, mbrojtje nga kurthet e mundshme dhe maksimizim të mundësive për arritjen e objektivave të synuara.

#3

Qeverisje më e mirë:

VNGJ-të sistematike dhe të bëra publike nxisin transparencën e vendimmarrjes dhe llogaridhënien. Kryerja e vlerësimit të ndikimit gjinor siguron që politika dhe puna legislative të jetë e cilësisë më të lartë dhe relevante për shoqërinë, sepse u përgjigjet nevojave të të gjithë qytetarëve - grave dhe burrave, vajzave dhe djemve.

#4

Mjet për të mësuar:

VNGJ-ja u jep mundësinë politikëbërësve të rrisin kapacitetet për barazi gjinore. Të ushtruarit e aftësive për të bërë pyetje, për të mbledhur të dhëna dhe informacione të tjera relevante kontribuon në krijimin e një bagazhi të madh informacioni për pabarazinë gjinore. Sapo të krijohen këto kapacitete, politikëbërësit janë më të aftë dhe më të përgatitur për të hartuar politika më produktive për barazi gjinore.

Fleta A_L4: Model për strukturën e raportit të vlerësimit të ndikimit gjinor

Çdo raport i vlerësimeve të ndikimit gjinor paraprak (ex-ante) duhet të përmbajjë seksionet/kapitujt e mëposhtëm, siç është shembulli i dhënë më poshtë, i cili mund të zgjerohet ose të bëhet më konciz:

Përmbledhja dhe përfundimet kryesore
Fjalor i terminologjisë kryesore

Hyrje
Vlerësimet e Ndikimit Gjinor: Metodologjia Kërkimore

- Kapitulli 1.** Përkufizimi i qëllimit të politikës
- Kapitulli 2.** Relevanca gjinore e propozimit
- Kapitulli 3.** Analizë e thelluar gjinore e propozimit
- Kapitulli 4.** Konkluzione nga perspektiva gjinore
- Kapitulli 5.** Propozime për përmirësimin e propozimit sa i përket barazisë gjinore

Studimet e vlerësimit të ndikimit hartohen në pesë hapa.

hapi 1 Bëhet një përshkrim i plotë i situatës aktuale përpara se të zbatohet një plan i ri politikash

hapi 2 Studimi duhet të vlerësojë se çfarë mund të ndodhë në këtë situatë nëse nuk ka asnjë politike të re. Kjo quhet alternativa zero

hapi 3 Nevojitet një analizë e detajuar e përmbajtjes së vetë planit të politikave, masave të tij, planeve kohore, qëllimeve dhe fushave. Kjo analizë e situatës aktuale, zhvillimet e mundshme të situatës dhe vetë plani i zbatimit të asaj politike bëjnë më pas të mundur

hapi 4 përshkrimin e efekteve potenciale dhe

hapi 5 balancimin e efektet pozitive me ato negative

Raportet e vlerësimeve pas ngjarjeve (ex-post) të ndikimit gjinor duhet të përmbajjë të njëjtët kapituj, por duhet të përfshijnë edhe kritere të tjera tradicionale vlerësimi si Relevanca, Efikasiteti, Efiçenca, Koherenca dhe Qëndrueshmëria, kurse seksioni pesë nuk fokusohet te përmirësimi i projektit, programit, politikës apo ligjit ekzistues, por tek informimi i politikëbërësve për vendimmarrjet e ardhshme.

Fleta B_L4: Lista e udhëzuesve dhe burimeve në internet për të lexuar më shumë rreth kësaj teme

- Shikoni **Paketën e Instrumenteve të Integritit Gjinor të Institutit Evropian për Barazi Gjinore (EIGE) (Institutit Evropian për Barazinë Gjinore)**
- Një nga mjetet e paraqitura në faqen e internetit të EIGE është paketa e mjeteve të **Vlerësimit të Ndikimit Gjinor**. Në të shpjegohet se si bëhen vlerësimet paraprake (ex-ante) dhe ofron shumë shembuj praktikë nga nivelet ndërkombëtare, kombëtare dhe nënkombëtare të Evropës.
- Edhe Komisioni për Barazinë Gjinore në Sektorin Publik të Shtetit Australian Victoria ka krijuar një mjet interesant online **për vlerësimet e ndikimit gjinor**.
- Një botim i shkëlqyer është në dispozicion nga Komisioni Kombëtar Maltez për Promovimin e Barazisë si një udhëzues në programin PDF: **Udhëzues hap pas hapi për vlerësimin e ndikimit gjinor**.
- Agjencia e Kosovës për Barazi Gjinore ka publikuar **një manual të vetin për Vlerësimin e Ndikimit të Barazisë Gjinore**, në gjuhën angleze, por edhe në gjuhën shqipe dhe serbe **shqipe dhe serbe**
- Edhe Zyra e Fondacionit Friedrich Ebert Stiftung në Bosnje-Hercegovinë ka botuar një Paketë Instrumentesh, ku përfshihet edhe **Vlerësimi i Ndikimit Gjinor** (në gjuhën boshnjake, kroate dhe serbe)
- Një shembull që tregon se si janë zbatuar vlerësimet e ndikimit gjinor në një nivel shumëpalësh është **Vlerësimi i Ndikimit Gjinor i programit Rinia për Demokraci të Këshillit të Evropës**

